TENGELIC KÖZSÉG POLGÁRMESTERE RÉSZÉRE!

Javaslat

a

„Hősök és áldozatok” A II. világháborús emlékmű

településI értéktárba történő felvételére

Készítette: **Hunyadi István**

Tengelic, 2020. 08. 25.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó neve: **Hunyadi István**

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: **Hunyadi István**

Levelezési cím: **7054 Tengelic Óvoda u. 19.**

Telefonszám: **30/6568094**

E-mail cím: **hunyadi01.istvan@gmail.com**

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **„Hősök és áldozatok” A II. világháborús emlékmű**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

épített környezet

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: **7054 Tengelic Petőfi u.3.**

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

települési

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A falu központjának képéhez elválaszthatatlanul hozzá tartozik az 1908-ban épült régi iskola, valamint az előtte lévő parkban felállított I. és II. világháborús emlékmű.

Az 1980-as évek második felében a nyugdíjas klubban vetődött fel, hogy emléket kellene állítani a II. világháborús halottaknak is. Temesi Mátyás vette kézbe a gyűjtést, de őt a betegsége megakadályozta az igazi kutatásban. Halála előtt (utolsó találkozásunkkor) bízta rám az addig összegyűjtött névsort, ami 39 tengelici, 2 felsőtengelici és 1 tengelic-szőlőhegyi nevet tartalmazott.

Folytatnom kellett a gyűjtést és ellenőriznem a már meglévő neveket. Ezt a munkát egyedül végeztem. Sok segítséget kaptam főleg az érintett családok és az érdeklődő kívülállók részéről. Ahogy híre ment a gyűjtésnek, meg-megállítottak az utcán, boltban és kérdeztek, javasoltak. Az Önkormányzatnál a lakónyilvántartásból kigyűjtötték azokat az idős tengelicieket, akik valamilyen módon érintettek lehettek: hadifogoly, háborút megjárt férfi, családtag, vagy egyszerűen csak koruknál fogva szolgálhattak információval. Végigjártam az elérhetőket, a frontról természetesen a hazajött szerencsések meséltek sokat; az itthoni történésekről inkább az asszonyok, akik szabályos helyi hírszolgálatot működtettek a háború alatt.

1991 tavaszára összeállt a végleges névsor: 66 név, de többen voltak. Néhányuk nevét más község emlékművére íratta a család és nem akarták, hogy többször szerepeljen. A nevek között olyanoké is szerepel, aki nem a fronton, harc közben esett el. Az ott szerzett betegsége okozta halálát a hazaérkezése utáni napokban (Szabó György). Vagy amikor családját védve részeg katonák lőtték le (Németh István). Vagy aki hazajött ugyan, elengedték a szovjetek, aztán a magyar hatóságok vizsgálati fogsága alatt egy véletlenül felrobbant akna pusztította el 36 évesen, 5 gyereket hagyva özvegyére (Binder János).

Az önkormányzat felkért néhány művészt, hogy dolgozzon ki látványtervet. 1991 januárjában a Művelődési Házban állítottuk ki a terveket. Szórólapon kértük a lakosság segítségét, vélemény nyilvánítását. Végül a lakosság túlnyomó része Szatmári Juhos László szekszárdi művész alkotását választotta.

Az I. világháborús emlékmű mögötti üres falrészre került 1991-ben a bronz dombormű, amellyel a II. világégés tengelici áldozataira emlékezünk. A négy harang az egyetemes kereszténységet jelképezi, de a harangoknak nincs nyelvük. Némák. Ezzel is kiemelve: az áldozatok egy részéért nem szólt a harang. Hosszú évekig némán, titokban emlékeztek rájuk. A szobor előtt két oldalt egy-egy kőtömbnek támasztva bronzba öntve olvashatók az áldozatok nevei.

1991. augusztus 19-én katonai tiszteletadással avatták fel az új emlékművet. Az avatóbeszédet dr. Erdős László ezredes, a Tolna Megye Halottaiért Alapítvány kuratóriumának elnöke mondta. Akkor még jó néhány volt bajtárs vehetett búcsút harcostársaitól, nevükben Pintér András beszélt. Özvegyek, leszármazottak sirathatták el néhai szeretteiket.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A két háborús emlékmű egységet alkot: Ezen férfiak egy része hősként harcolt, majd áldozata lett az eseményeknek. Hősök, akik életüket adták a Nagy Háborúkban. Akik hazajöttek, hogy szembenézzenek az élettel, ugyanúgy hősökké váltak, mint ahogy azok is, akik itthon maradtak helyt állni a hátországban, akik később ezeket az emlékműveket emelték. Tették ezt azért, hogy ne feledjük el a múltunknak ezt a darabját, ami meghatározza a jelenünket és jövőnket is.

Mellékletek:

A II. világháború tengelici áldozatai

A régi emlékmű elülső oldalra (1945-ben) (górés) Molnár József felvésette:

1939 – 1945

Berta Lajos	Mühlbert János
Horváth József	Pusztai Ferenc
Hollósi István	Rikker Ádám
Jilling Lajos	Széles József
Károly Mihály	

A két bronztáblán olvasható nevek:

1. Benizs József	24. Kajári Ferenc	47. Pusztai Sándor
2. Berta Lajos	25. Károly Mihály	48. Rácz János
3. Binder János	26. Kertai Ferenc	49. Rasch György
4. Bogáncs György	27. Kispál István	50. Récsei József
5. Bogáncs István	28. Kiss György	51. Rikker Ádám
6. Bucher Mihály	29. Kontsits János	52. Rohn Henrik
7. Deutsch Ferenc	30. Kőrösi János	53. Rohn Pál
8. Dévai János	31. Kulcsár István	54. Rudolf János
9. Ferber Henrik	32. Lengyel Lajos	55. Schilling Sándor
10. Fodor Károly	33. Lengyel Sándor	56. Sípos József
11. Fülöp József	34. Mészáros János	57. Sulák György
12. Gáncs József	35. Meszlényi István	58. Szabó György
13. Hadi György	36. Meszlényi János	59. Szabó János
14. Hollósi István	37. Nagy Ferenc	60. Szalai József
15. Horváth István	38. Neidert Kristóf	61. Szegedi Ferenc
16. Horváth János	39. Németh Béla	62. Szegedi Sándor
17. Horváth János	40. Németh István	63. Szilágyi Sándor
18. Horváth János	41. Németh János	64. Szüsz Mátyás
19. Huber Mátyás	42. Nyaka József	65. Takács András
20. Jilling János	43. Nyitrai Kálmán	66. Takács József
21. Jilling Lajos	44. Oláh György	
22. Junkuncz József	45. Pámer János	
23. Juszt Fülöp	46. Pusztai Ferenc	

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

- **Hősök és áldozatok 1991.** https://youtu.be/fRDbuAMA1gE

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:
.....

III. MELLÉKLETEK 1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja

1991. augusztus 19-én az emlékműbizottság tagjai (Bencsik Györgyné, Temesi Mátyásné, Hunyadi István) koszorúznak

Az áldozatok neveit tartalmazó bronztáblák

A néma harangok

2. A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

A képek Hunyadi István tulajdonai.